

KESKKONNAMINISTEERIUM

Eesti elanike keskkonnateadlikkusest

Kas jätkuvalt vaid prügisorteerijad?

Liisa Puusepp
Keskkonnaministeerium

21.10.2020

Vaike Vainu

TALLINNA ÜLIKOOL

Grete Arro
Mihkel Kangur

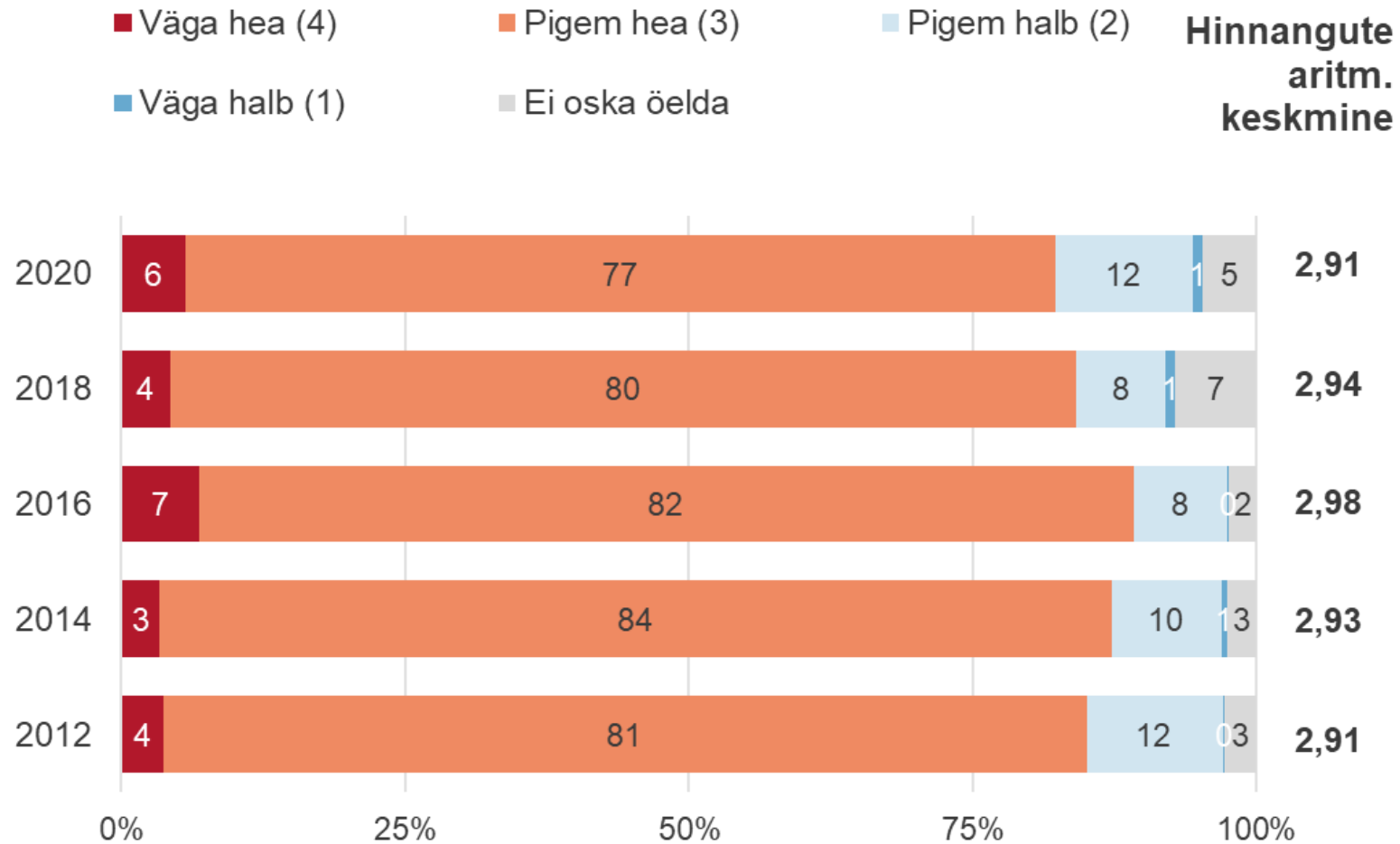
Uuringu teemad

- **Hinnangud praegusele keskkonnaolukorrale, peamised probleemkohad elanike silmis.**
- Keskkonna-alane informeeritus, infoallikad.
- **Arusaamad inimese ja keskkonna vastastikusest mõjust.**
- **Elanike keskkonnateadlikkus ning enesehinnanguline keskkonnasõbralik käitumine.**
- Tajutud osalus keskkonnaotsuste tegemisel.
- Keskkonnainstitutsioonide usaldusväärsus ja Keskkonnaministeeriumi kuvand.
- Metsandusalased hoiakud ja teadmised;
- **Teadlikkus kliimamuutustest.**

Hinnangud Eesti keskkonnaseisundile

Eesti keskkonnaseisundit tervikuna hindab 82% elanikkonnast heaks ning 13% halvaks

Hinnangute aritmeetilised keskmised on arvutatud 4-palli skaalal, kus 4=väga hea ja 1=väga halb. Skaala keskväärtnus on 2,5 palli.

Hinnangud keskkonnavaldkondadele Eestis

- **Rahulolu kõrgeim:**

- Eesti loodusega tutvumise võimalustega loodus- ja matkaradadel (94% peab olukorda heaks),
- Kaitsealade piisavusega (vastavalt 83%),
- Välisõhu puhtusega (76%),
- Puhta joogivee kättesaadavusega (71%),
- Jäätmeveo korraldusega (71%).

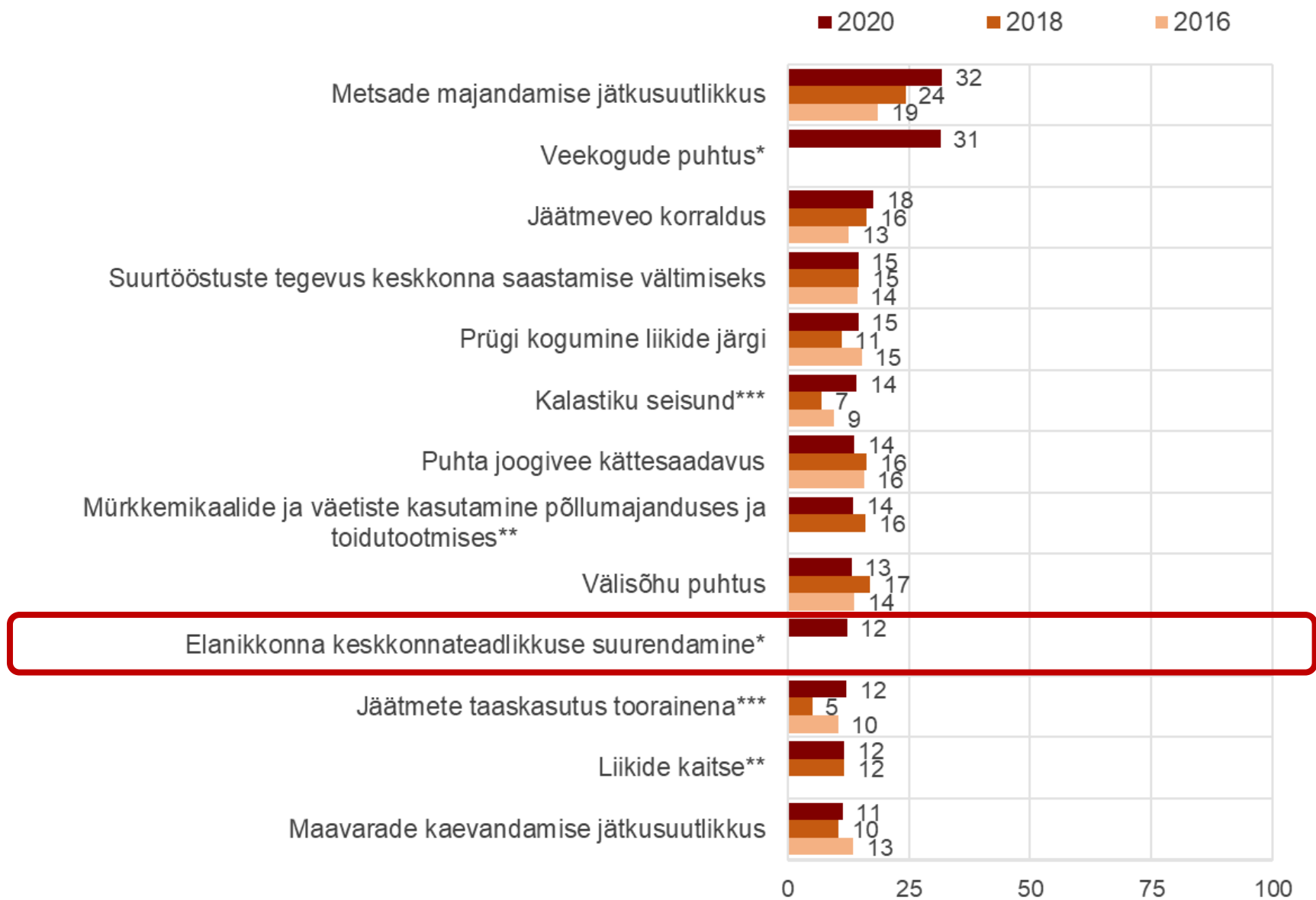
- **Suhteline rahulolu** kõrge ka **keskkonnahariduse** tasemega lasteaedades ja koolides.

- **Probleemkohad elanike silmis:**

- Mere puhtus (58% peab olukorda halvaks) – pikemas ajalises võrdluses rahulolu vähenenud
- Metsade majandamise jätkusuutlikkus (vastavalt 52%) – pikemas ajalises võrdluses rahulolu vähenenud

**Valdkonnad, millele tuleks Eestis keskkonna seisukohalt
senisest rohkem tähelepanu pöörata**

* Ajalised võrdlusandmed varasemate uuringuetappide kohta puuduvad

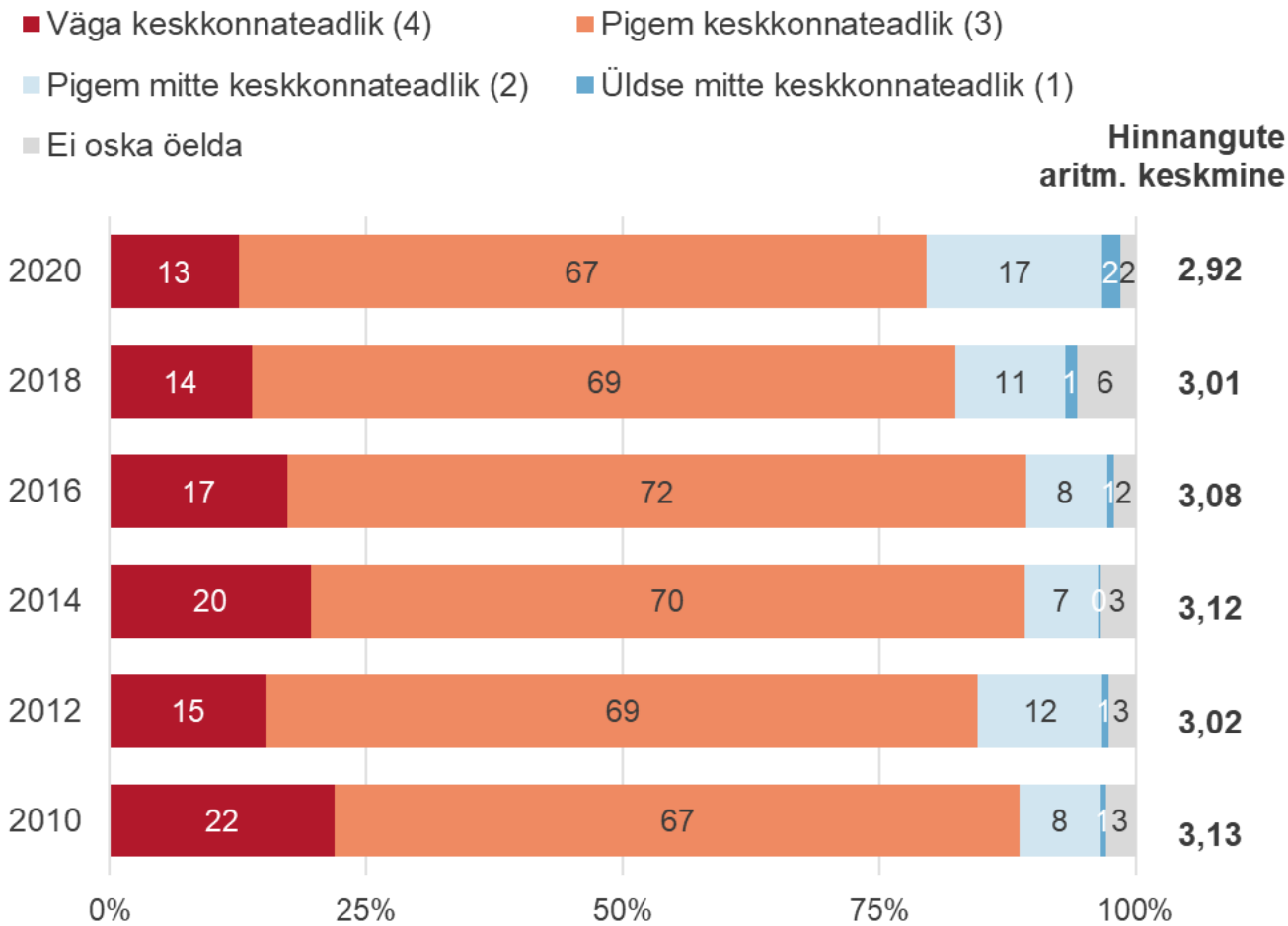
** Ajalised võrdlusandmed 2016. aasta uuringuetapi kohta puuduvad

*** Sõnastust on võrreldes varasemate etappidega pisut muudetud

Keskkonnateadlikkus

80% elanikest peab end keskkonnateadlikuks

Hinnangute aritmeetilised keskmised on arvatud 4-palli skaalal, kus 4=väga keskkonnateadlik ja 1=üldse mitte keskkonnateadlik. Skaala keskvärtus on 2,5 palli.

Keskkonnateadlikeks peavad end sagedamini:

- 50-64-aastased
- Kõrgharidusega inimesed
- Muukeelsed inimesed
- Kesk-Eesti ja Kirde-Eesti elanikud
- Ettevõtjad/juhid/tippspetsialistid

Mitte keskkonnateadlikeks peavad end sagedamini:

- 15-29-aastased
- Alg- või põhiharidusega inimesed
- Eestikeelsed inimesed
- Lääne-Eesti elanikud
- Maaelanikud
- Õpilased/õliõpilased

Samas, enesekriitilisus oma keskkonnateadlikkuse hindamisel võib olla märgiks pigem kõrgest keskkonnateadlikkusest

Arusaamad inimese ja keskkonna vastastikusest mõjust

• Inimese kui liigi eelisõigused:

- 92% (2018. aastal 89%) nõustub, et kõigil liikidel on inimesega võrdne õigus elule;
- 68% (2018. aastal 59%) ei nõustu, et inimestel on õigus muuta looduskeskkonda vastavalt oma vajadustele.

• Inimese mõju keskkonnale:

- 81% nõustub, et inimesed kuritarvitavad rängalt keskkonda;
- 64% ei nõustu, et looduslik tasakaal on piisavalt tugev, et toime tulla kaasaja tööstuse keskkonnamõjuga.

• Keskkonnaprobleemide ulatus ja tulevikuperspektiivid:

- 74% nõustub, et kui inimkonna tegevus jätku praegusel kursil, satume me peagi suurde ökoloogilisse katastroofi;
- 77% nõustub, et maal on külluslikult loodusressursse, neid tuleb lihtsalt õppida kasutama;
- 48% nõustub, et inimese leidlikkus kindlustab, et me ei muuda Maad elamiskõlbmatuks.
- **Inimtegevusest tuleneva ökoloogilise katastroofi riski teadvustatakse, võimalike lahenduste osas valitseb ebakindlus.**

Arusaamad argitegevuste keskkonnamõjust

„Kaks naabrit tegutsevad oma koduaias erinevalt: üks naaber niidab igal nädalavahetusel muru, teise naabri krunt näeb välja metsik ning paistab hooldamata. Mis Teie arvates võiks olla kummagi naabri põhjendus oma käitumisele?“

52% küsitletutest pidas rohkem õigustatuks selle naabri käitumist, kes niidab muru sageli

23% toetas selle naabri käitumist, kes niidab muru harva

25% ei osanud kumbagi naabrit eelistada

Naabri puhul, kes muru sageli ei niida, seostas ligi kolmandik küsitletutest tema käitumist keskkonnakaitseliste põhjustega (eelistab loomulikkust, soosib liigirikkust, teadvustab, et vähene muruniitmine on keskkonnale hea, vähendab mürareostust).

Pooled küsitletutest samas seostasid vähest muruniitmist pigem negatiivsete aspektidega – laiskuse, lohakuse ja hoolimatusega (teen mis tahan) või aja-, raha- või muude võimaluste puudumisega.

Tajutakse oma vastutust, kuid ei muudeta oma käitumist

Üksikisiku vastutust keskkonnaprobleemide tekkes tunnetatakse tugevalt, vastutust nende lahendamises vähem:

- 91% elanikest peab iseennast otseselt või kaudselt vastutavaks keskkonnaprobleemide tekkes;
- 84% tunnetab kohustust panustada keskkonnaprobleemide ennetamisse ja lahendamisse;
- 68% tunneb sisemist vajadust sellesse panustada.

Teavet keskkonnaseisundi kohta peetakse oluliseks, kuid oma teadlikkust keskkonnateemadest tagasihoidlikuks

Tajutakse oma vastutust, kuid ei muudeta oma käitumist

Miks?

Keskkonnaprobleemide üle mõeldakse, kuid need pole prioriteetsed.

Elanikest 83% on mõne keskkonnaprobleemi üle muret tundnud, kuid vaid 24% sageli.

Vastuse asetamine riigile/suurettevõtetele.

27% arvab, et (tema) keskkonnasäästlikum eluviis eeldaks laiemaid ühiskondlikke muutusi.

12% arvab, et tema keskkonnasäästlikust eluviisist ei sõltu midagi.

Harjumuste jõud.

21% tunnetab, et tema igapäevaelu korraldus ei võimalda keskkonnasäästlikku eluviisi.

19% tunnetab takistusena, et pole oma tegevuses järjekindel.

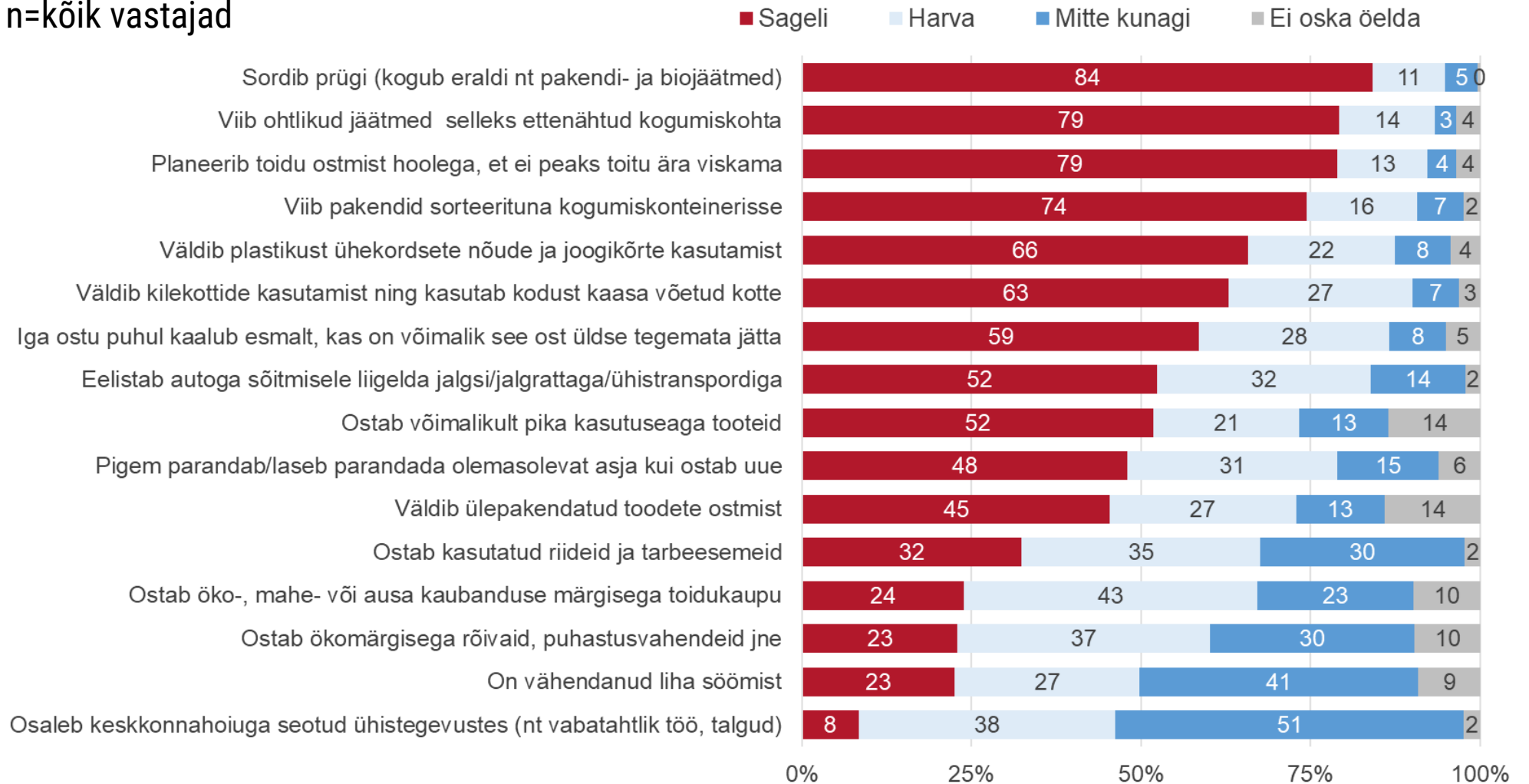
Teadmiste ja oskuste puudus.

21% - pole piisavalt teadmisi/oskusi.

20% - pole kindel, kas kõik keskkonnasäästlikuna näidatud tegevused seda ka tegelikult on.

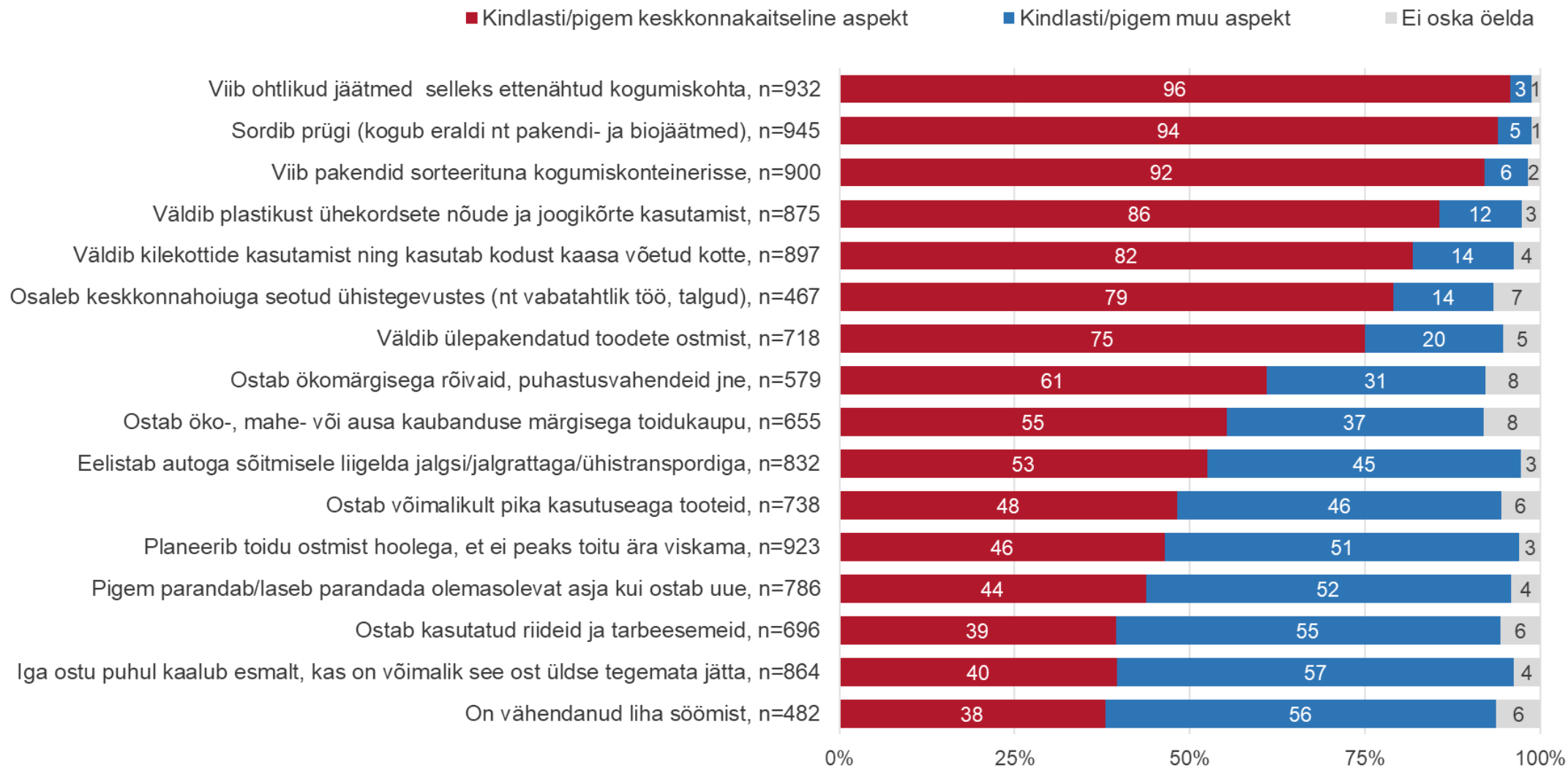
Keskkonnasäästlikest tegevustest on elanikud kõige enam omaks võtnud jäätmete keskkonnasõbraliku käitlemise

%, n=kõik vastajad

Oluline ajend käitumisel

%, n=vastajad, kes käituvad sel viisil sageli või harva

Elanikest 43% tahaks elada keskkonnasäästlikumalt, 17% mitte ning 40% ei oska arvamust avaldada

Mis takistab Teid elamast veel keskkonnasäästlikumal viisil?

- Keskkonnasäästlikum eluviis eeldaks laiemaid ühiskondlikke muutusi (nt seadusandluses, majandusmudelis) - 27%
- Minu igapäevaelu (elukoht, töökoht) korraldus ei võimalda keskkonnasäästlikku eluviisi - 21%
- Mul ei ole piisavalt teadmisi ja oskusi - 21%
- Ma pole kindel, kas kõik keskkonnasäästlikuna näidatud tegevused on tegelikult ka keskkonnasäästlikud – 20%
- Ma tean küll, kuidas keskkonnateadlikumalt käituda, aga pole oma tegevustes järjekindel – 19%
- Minu keskkonnasäästlikust eluviisist ei sõltu midagi – 12%
- Kogukond ja/või lähedased ei toeta keskkonnasäästlikku eluviisi – 11%
- Keskkonnasäästlik eluviis ei ole minu jaoks oluline – 3%
- Midagi muud – 3%
- Takistusi ei ole – 23%

Märkimisväärne osa inimestest peab takistavaks teguriks mingit välist motivaatorit, teadvustamata, et muutused saavad alguse inimesest endast.

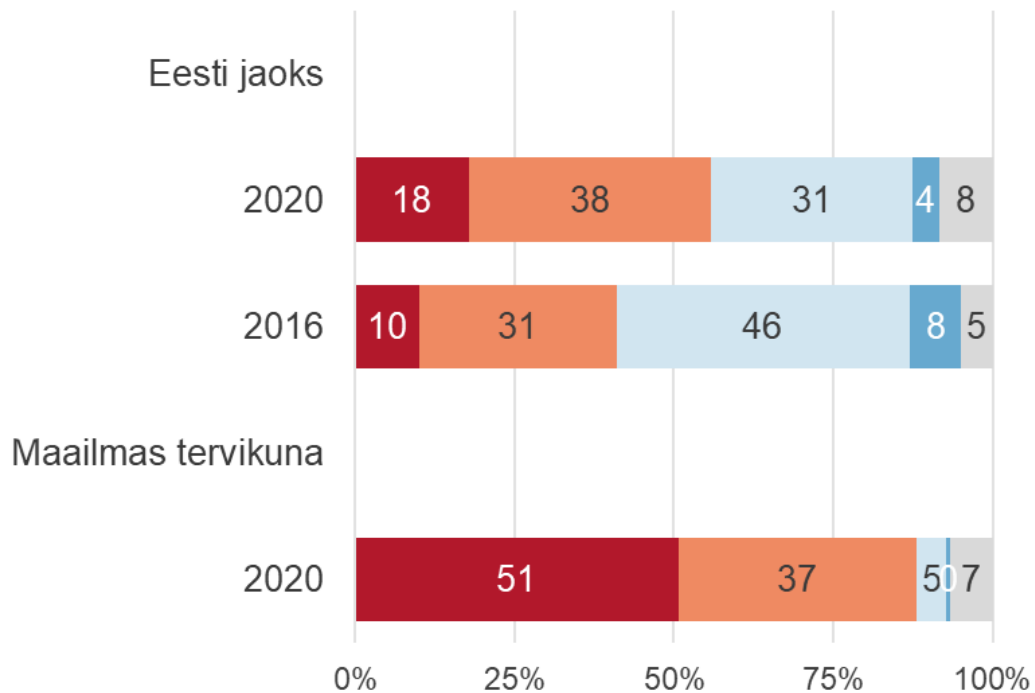
Kliimateadlikkus

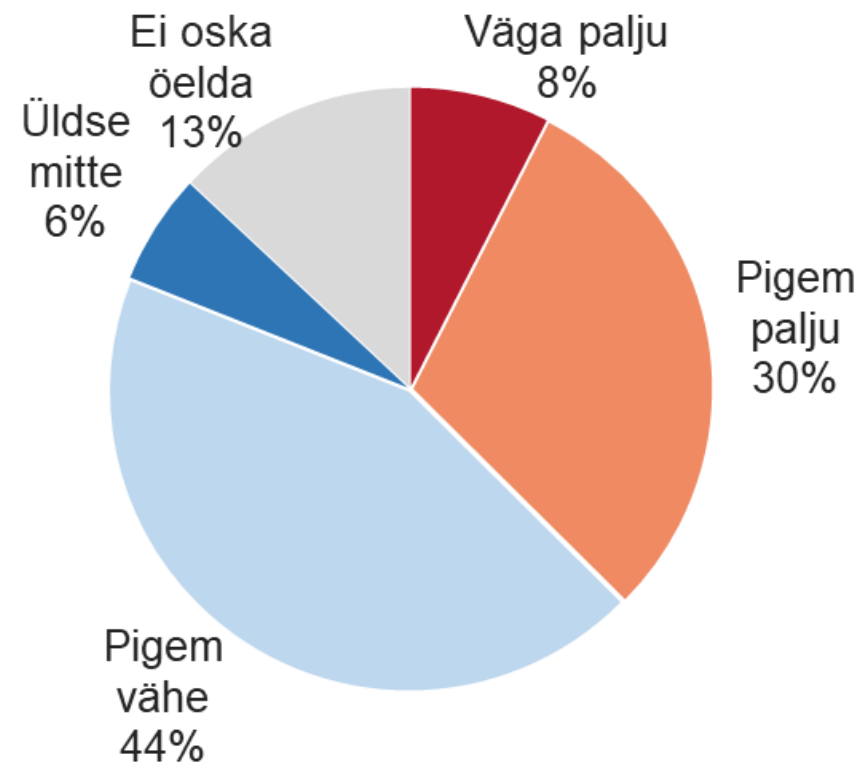
Kliimamuutuste tagajärgi peetakse probleemiks pigem maailmas tervikuna, vähem Eesti jaoks

Kas kliimamuutuste tagajärjed on Teie hinnangul tõsine probleem...

- Jah, kindlasti
- Pigem jah
- Pigem mitte
- Kindlasti mitte
- Ei oska öelda

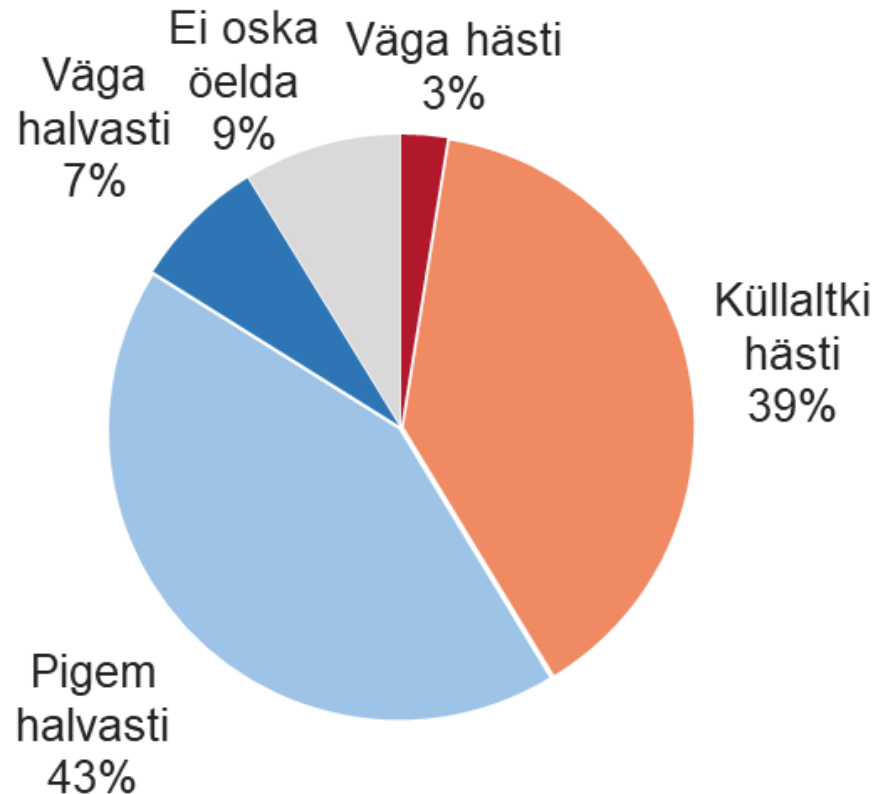

Mil määral võivad kliimamuutused Teie arvates lähemate aastate jooksul Teie elu mõjutada?

Pooled elanikest on oma hinnangul kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale halvasti kursis

Kuivõrd hästi olete Te kursis kliimamuutuste mõjudega Eesti keskkonnale?

Kliimamuutuste tagajärjedena sel sajandil nimetati spontaanselt kõige sagedamini:

- Kliima soojenemine, liustike sulamine, merevee taseme tõus
- Tormid, tornaadod, üleujutused, maalihked
- Aastaaegade muutumine
- Kuumalained, põuad, palavus
- Liikide väljasuremine, muutused liikides
- Tulekahjud, metsatulekahjud
- Puhta joogivee puudus

40% ei oska spontaanselt midagi esile tuua

Keskkonnateadlikkuse indeks

Keskkonnateadlikkuse indeks on kahe aastaga kasvanud 3,5 punkti võrra, kümne aastaga 9,1 punkti võrra.

Indeksi miinimumväärtus on 0 punkti, maksimumväärtus 100 punkti.

3 komponenti:

Hoiakud

Huvi ja teadlikkus

Käitumine

Positiivne muutus

on toimunud: ●

	2012	2014	2016	2018	2020	MAX
Peab elektritootmise puhul kõige olulisemaks, et see oleks keskkonnale võimalikult väikese kahjuga	4,4	4,1	4,6	5,0	4,7	10
Huvi kogu Eesti keskkonnaseisundi-alase info vastu	4,3	3,8	4,6	5,3	5,4	10
Hinnang kogu Eesti kohta käiva keskkonna-alase info kättesaadavusele	6,4	7,4	7,4	7,2	6,5	10
Hinnang oma keskkonnateadlikkusele	3	4	3,4	2,8	2,6	20
● Sordib sageli prügi keskkonnakaitselistel kaalutlustel	6,1	5,7	6,2	7,1	8,1	10
● Eelistab sageli autoga sõitmise asemel liigelda jalgsi/jalgrattaga/ühistranspordiga keskkonnakaitselistel kaalutlustel	1,9	1,2	2,3	2,3	3,1	10
● Viib sageli ohtlikud jäätmed selleks ettenähtud kogumiskohta keskkonnakaitselistel kaalutlustel	6,7	6,8	6,5	6,7	7,7	10
● Ostab sageli öko/mahe/kasutatud tooteid keskkonnakaitselistel kaalutlustel	1,5	0,9	2,6	2,4	3,3	10
● Sageli väldib kilekottide kasutamist ning kasutab sageli poest kauba koju toomiseks kaasavõetud kotte keskkonnakaitselistel kaalutlustel	3,6	3,6	4,4	4,7	5,6	10
Indeks:	37,9	37,5	42,0	43,5	47,0	100

Eesti elanike keskkonnateadlikkusest

Kas jätkuvalt vaid prügisorteerijad?

KESKKONNAMINISTEERIUM

Aitäh!

Liisa Puusepp
liisa.puusepp@envir.ee